

«І ОДИН У ПОЛІ ВОЇН»: ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ, ПРИСВЯЧЕНА ІСТОРІЇ МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ (до 140-річчя від дня народження Миколи Макаренка)

Віталій Іванчишен

6–7 лютого 2017 року в м. Києві на базі Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків відбулася Перша всеукраїнська наукова конференція «Історія музейної справи кінця ХІХ ст. – 1930-х рр.: люди і колекції (до 140-річчя від дня народження Миколи Омеляновича Макаренка)».

Тематику Конференції склали два основні напрями. Перший з них — дослідження особистості М. Макаренка, його наукового доробку та вагомого внеску до археологічної та музеєзнавчої царин науки. Другий напрям передбачав вивчення особистісного виміру, колекцій та інституцій музейництва означеного періоду. Загалом робота Конференції цілком влучно була структурована впродовж двох днів, охоплюючи близько 60 доповідей та повідомлень.

Однією з «родзинок» наукового форуму стала вузькотематична виставка, присвячена персоні та доробку М. Макаренка. В експозиції організатори розмістили не тільки рідкісні видання вченого, але й архівно-документальні матеріали, у яких в оптиці суспільно-політичних та культурних подій можна прочитати сюжети мозаїки тернистого наукового шляху наполегливої й не поступливої особистості Миколи Омеляновича.

Ведучи мову про перший напрям роботи Конференції, зазначимо, що доповідачами було окреслено контури непересічної людини і талановитого організатора музейної справи першої половини ХХ ст. Зокрема, у доповіді К. Чуєвої, заснованої на документах та протоколах Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків, здійснено спробу виявити особистісний вимір початкового етапу існування цього музейного осередку через професійні якості та дипломатичні здібності першого його директора в складних су-

спільно-політичних умовах та фінансової скрути початку 1920-х років.

Доповідачка А. Чередниченко намагалася висвітлити знакову своєрідність особи М. Макаренка в суспільно-політичних подіях та наукових реаліях 20–30-х років ХХ ст. Науковець спробувала з'ясувати вплив антропологічного фактора на діяльність наукової персони М. Макаренка. Зокрема, авторка зауважила, що Микола Омелянович виявився одним із «приводів» і фігурантів суперечки між М. Грушевським та А. Кримським. Значною мірою саме позитивна рекомендація братів Грушевських щодо працевлаштування діяча зумовила наявність негативних відносин із частиною колег та упередженість щодо його особистості. Така «депрофесіоналізація» наукового середовища, на думку доповідачки, визначила здобутки і прорахунки діяльності М. Макаренка. Загалом науковці були одноставні в тому, що непоступливість Миколи Омеляновича, цілеспрямованість та небажання коритися радянській науковій доктрині не дали йому змоги повністю реалізувати свої творчі задуми. Доля цього діяча, як і багатьох інших українських учених, виявилася трагічною.

Другий напрям роботи Конференції об'єднав наукові розвідки з багатовекторною тематикою, яка стосувалася питань музейних зібрань, колекцій та персоналій з теренів різних українських регіонів — Поділля, Полісся та Слобожанщини.

Цілком закономірним етапом стало прийняття резолюції Конференції, у якій було не тільки наголошено значущість наукового форуму, але й акцентовано увагу на необхідності організації наступних наукових зібрань, присвячених питанням історії музейної справи в Україні та її знаковим представникам.